

תורה אור • פרשת לך לך • מאמר 6

בעצם היום הזה נימול אברהם וגו'

באותו יום עצמו נימול אברהם

יש שתי מילות הלב: האחת נעשית על ידינו באמצעות תשובה ותורה, והשנייה גדולה ממנה ונעשית בידי ה' מלמעלה, ונמשכת מייג מדות הרחמים, למעלה מן השכל ולמעלה מן התורה עצמה. אברהם קיים את התורה כולה בכוחות עצמו, אך המתין למילה מפני שביקש את המילה העליונה שרק ה' יכול להעניק.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/torah-ohr/lech-lecha/6/

הנקודה

יש שתי מילות הלב: האחת נעשית על ידינו באמצעות תשובה ותורה, והשנייה גדולה ממנה ונעשית בידי ה' מלמעלה, ונמשכת מייג מדות הרחמים, למעלה מן השכל ולמעלה מן התורה עצמה. אברהם קיים את התורה כולה בכוחות עצמו, אך המתין למילה מפני שביקש את המילה העליונה שרק ה' יכול להעניק.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע אברהם, שקיים את התורה כולה עוד לפני שניתנה, לא מל את עצמו עד שנצטווה. התשובה מתבארת באמצעות הסבר מהותה של המילה. בפסוק "מי יעלה לנו השמימה" מסתתרת המילה באותיותיו הראשונות, והוי' באותיותיו האחרונות, ולכן המילה למעלה משם הוי' ולמעלה מהתורה, שעליה נאמר "לא בשמים היא", אלא היא הורדה אל הארץ. התורה מדברת על שתי מילות הלב: "ומלתם" – העבודה שלנו, באמצעות תשובה ועבודת ה', אתערו את דלתתא; ו"ומל הוי'" – גילוי מלמעלה שיבוא לאחר קיבוץ הגלויות, הטוב הגנוז של ה'. המילה העליונה הזאת היא "מילה גדולה" של ייג בריתות: בדומה לברית בין ידידים, היא למעלה מן השכל ונמשכת מייג מדות הרחמים, שלמעלה מן החכמה והתורה. לכן אברהם קיים בעצמו את כל חלקי התורה שמתחת למילה זו, והמתין לקבל את המילה מלמעלה. משום כך נאמר בתורה "נימול אברהם" בלשון סבילה, וכן "בעצם היום הזה" – היום שכולו טוב שלעתידי לבוא, שהתגלה אליו אז.

מבנה

1	השאלה והפסוק המרכזי	¶1
מדוע אברהם, שקיים את התורה כולה, לא מל את עצמו קודם לכן? "מי יעלה לנו השמימה" מרמז על מילה ועל הוי'.		
2	שתי מילות, והגדולה שבהן למעלה מן התורה	¶2
מילה מלמטה (תשובה, תורה ומצוות) ומילה מלמעלה (גילוי ה' מייג מדות, למעלה מן השכל, מהוי' ומהתורה); לכן המתין אברהם למילה העליונה.		
3	"נימול" בעצם היום הזה	¶3
הפועל בלשון סבילה והביטוי "בעצם היום הזה" מראים שאברהם קיבל את המילה מלמעלה, מגילוי היום שכולו טוב.		

מושגים

מילה מלמטה מילה שמלמטה למעלה	ראשי תיבות וסופי תיבות ר"ת מילה וס"ת הוי"
"ומלתם את ערלת לבבכם": תשובתו ועבודתו של האדם באמצעות תורה ומצוות, אתערו את דלתתא.	ב"מי יעלה לנו השמימה" ראשי התיבות יוצרים את המילה וסופי התיבות את הוי', ובכך מראים שהמילה למעלה משם הוי'.
מילה מלמעלה (המילה הגדולה)מילה גדולה שמלמעלה למטה	התורה לא בשמים לא בשמים היא
"ומל הוי' את לבבך": הגילוי של ה' עצמו, "הטוב הגדול" שגנו, שאליו אין מאמץ אנושי יכול להגיע.	התורה הורדה לארץ באמצעות שם הוי' – צמצום, התפשטות והמשכה – ולכן ההכרעה ההלכתית נעשית כאן למטה.

היום שכולו טוביום שכולו טוב

הזמן העתיד לבוא, ש"עצמותו" היא גילוי טובו הגדול של ה'; הוא התגלה לאברהם בעת מילתו.

י"ג מדות הרחמיםי"ג מדות הרחמים

רחמי ה' שלמעלה מן החכמה והתורה, מקור הסליחה והמילה הגדולה, הנרמזים ב"י"ג בריתות".

בריתכריתת ברית

קשר שלמעלה מן השכל, בדומה לשני ידידים שמתחייבים לאהוב זה את זה גם כאשר השכל כבר אינו מחייב אהבה זו.

קטע 1 • 11

השאלה והפסוק המרכזי

1 בעצם היום הזה¹ נימול אברהם² וגוי'. להבין הקושיא שנזכר בספרים מפני מה לא מל אברהם³ אי"ע קודם מאחר שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה⁴ ואפילו עירובי תבשילין.⁵

"בעצם היום הזה נימול אברהם" וכי'. [יש] להבין את הקושיא המובאת בספרים: מדוע לא מל אברהם את עצמו קודם לכן, הרי קיים את כל התורה כולה לפני שניתנה, ואפילו עירובי תבשילין?

המאמר פותח בפסוק על מילתו של אברהם בגיל תשעים ותשע, ומעלה שאלה ידועה: אברהם קיים את כל התורה לפני מתן תורה, עד לתקנה מדרבנן של עירובי תבשילין, המאפשרת לבשל כיום טוב לצורך שבת. מדוע, אם כן, המתין עד שנצטווה למול את עצמו?

ולהבין זה צ"ל תחלה ענין המילה דהנה כתיב לא בשמים היא⁶ לאמר מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה⁷ וס"ת הוי"ה.⁸

כדי להבין זאת, יש לבאר תחילה את ענין המילה. נאמר: "לא בשמים היא", לאמור: "מי יעלה לנו השמימה" — ראשי התיבות הם מילה, וסופי התיבות הם הוי'.

לפני התשובה מסביר אדמו"ר הזקן מהי מילה. ראשי התיבות של ארבע המילים "מי יעלה לנו השמימה" הם מילה, וסופי התיבות הם שם הוי'; בהמשך יתבאר כיצד הדבר מלמד שהמילה נעלית מן המדרגה של שם הוי' ושל התורה.

קטע 2 • 21

שתי מילות, והגדולה שבהן למעלה מן התורה

2 והענין דהנה תחלה כתיב ומלתם את ערלת לבבכם⁹ וכתיב ומל ה' אלקיך את לבבך ופ"י שיש ב' בחי' מילה¹⁰ האחת היא מלמטה למעלה שצריכים אנו למול את ערלת הלב והוא ענין התשובה

והענין הוא: תחילה נאמר "ומלתם את ערלת לבבכם", ונאמר גם "ומל ה' אלקיך את לבבך". משמעות הדברים היא שיש שתי בחינות של מילה. הראשונה היא מלמטה למעלה: עלינו למול את ערלת הלב, וזהו ענין התשובה

התורה מדברת על מילת הלב בשני אופנים: פעם אחת כציווי עלינו, ופעם אחרת כהבטחה שה' יעשה זאת. המילה הראשונה היא "מלמטה למעלה": מאמצינו להסיר את ה"ערלה" החוסמת את הלב מלהרגיש אלקות. זוהי תשובה — חזרה אל ה'

כמ"ש ושבת עד¹¹ הוי"ה אלקיך בקיום התורה ומצות וארז"ל אם ישראל עושין תשובה¹² נגאלין ואם לאו אין נגאלין.¹³

כמו שנאמר "ושבת עד הוי' אלקיך", באמצעות קיום התורה והמצוות. וחז"ל אמרו: "אם ישראל עושין תשובה נגאלין, ואם לאו אין נגאלין".

הפסוק על השיבה אל ה' מתפרש כמתייחס לקיום התורה והמצוות. דברי התלמוד קושרים את הגאולה לתשובה זו: עבודת השיבה שלנו היא התנאי לגאולה.

ואחר קבוץ גליות כתיב והביאך אל הארץ והטיבך¹⁴ כו'. והוא המילה שמלמעלה למטה ומל' את לבבך

לאחר קיבוץ הגליות נאמר: "והביאך אל הארץ... והטיבך" וכו'. זוהי המילה שמלמעלה למטה: "ומל' את לבבך"

רק לאחר קיבוץ הגליות מבטיחה התורה שה' יביא את ישראל לארץ ויטיב להם, ורק אז נאמר שה' ימול את לבבם. זוהי המילה השנייה, הבאה "מלמעלה למטה", כפעולתו של ה' עצמו

(וזוהו והטיבך מאבותיך בחי' מה רב טובך אשר צפנת¹⁵ כו' כי במשה שנולד מהול¹⁶ כתיב ותרא אותו כי טוב הוא¹⁷ כו')¹⁸

וזוהו "והטיבך מאבותיך": בחינת "מה רב טובך אשר צפנת" וכו'; שהרי על משה, שנולד מהול, נאמר "ותרא אותו כי טוב הוא" (וכו')

בסוגריים קושר אדמו"ר הזקן את "והטיבך" ל"רוב הטוב" שה' צפן. חז"ל למדים מן המילה "טוב" שנאמרה על משה שזה עתה נולד, שהוא נולד מהול: ה"טוב" מתאר מילה שניתנה מלמעלה, ולא הושגה בעבודת האדם

והיינו שבחי' מילה ראשונה שמלמטה למעלה¹⁹ היא אתעדלית והאתעדלית הוא הגלוי בחי' ומל' את לבבך כו'.

כלומר, בחינת המילה הראשונה, שמלמטה למעלה, היא אתערותא דלתתא; ואתערותא דלעילא היא גילוי בחינת "ומל' את לבבך" וכו'.

הוא מסכם מחדש את שתי המילות במונחים של חסידות. מילת הלב שלנו היא אתערותא דלתתא — יוזמה של האדם; מילת הלב של ה' היא אתערותא דלעילא — גילוי הבא ממנו

והנה על מילה שניה הזאת שיהיה לאחר קבוץ גליות ולאחר קיום התורה כולה כתיב מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה שהיא למעלה מבחי' התורה

והנה על המילה השנייה הזאת, שתהיה לאחר קיבוץ הגליות ולאחר קיום התורה כולה, נאמר "מי יעלה לנו השמימה" — ראשי התיבות הם מילה, והיא למעלה מבחינת התורה

הפסוק "מי יעלה לנו השמימה", שראשי התיבות שלו הם מילה, מדבר על המילה השנייה, שתבוא לאחר קיבוץ הגליות ולאחר קיום התורה כולה. מקומה בפסוק מראה שהיא נעלית מן התורה

כי על התורה נאמר לא בשמים היא²⁰ שהיא נשפלת למטה דוקא וכנז' בגמ' שא"ר יהושע אין משגיחין בבת קול²¹ מפני שאין התורה בשמים כ"א למטה הימנה ונקי' תורת הוי"ה

שהרי על התורה נאמר "לא בשמים היא", משום שהיא הושפלה למטה דווקא. וכמוזכר בגמרא, שאמר רבי יהושע: "אין משגיחין בבת קול", מפני שהתורה אינה בשמים אלא למטה מהם. והיא נקראת "תורת הוי"ה"

"לא בשמים היא" מלמד שהתורה הורדה לעולם הזה, ולכן ההכרעה ההלכתית נעשית כאן, על פי השכל האנושי. התלמוד מספר שרבי יהושע דחה בת קול על יסוד זה. מכיוון שהתורה נמשכה למטה באמצעות שם הוי", היא נקראת "תורת הוי"ה"

כי שם הוי"ה יו"ד צמצום²² ה' התפשטות ו' המשכה כו' שע"י נמשכה למטה²³ אבל מילה הנ"ל היא למעלה משם הוי"ה עד שהיא בר"ת ושם הוי"ה הוא בס"ת וע"כ היא מבחי' ומדרגת השמימה.

כי בשם הוי"ה היו"ד היא צמצום, הה"א התפשטות והווי"ו המשכה וכו', שעל ידם נמשכה התורה למטה. אבל המילה האמורה למעלה היא למעלה משם הוי", עד שהיא בראשי התיבות, ושם הוי"ב בסופי התיבות; לכן היא מבחינת ומדרגת "השמימה".

אותיות הוי"ה מתארות כיצד האלקות יורדת: היו"ד, נקודה יחידה, היא צמצום; הה"א היא התפשטות; והווי"ו, קו אנכי, היא המשכה. המילה נמצאת בראשי המילים בפסוק, ואילו הוי"ב בסופי המילים; מכאן שהמילה שייכת למדרגת "שמים" הנעלית, שמעל הוי"

ולמעלה מבחי' התורה שנשפלה למטה מבחי' שמים אלו.²⁴ וע"י ארז"ל גדולה מילה²⁵ שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות.

והיא למעלה מבחינת התורה, שנשפלה למטה ממדרגת שמים אלו. ועל כך אמרו חז"ל: "גדולה מילה שנכרתו עליה שלוש עשרה בריתות".

נמצא שהמילה נעלית מן התורה, שירדה מאותו "שמים". דברי המשנה "גדולה מילה", בצירוף שלוש עשרה הבריתות, מובאים כתמיכה לכך: המילה "ברית" מופיעה שלוש עשרה פעמים בפרשת מילתו של אברהם.

פ"י גדולה מילה היא בחי' המילה הגדולה שמלמעלה למטה (ע' במק"מ על הזוהר ח"ג דר"ג ע"ב^{26,27} ובלק"ת פ' קדושים²⁸ בטעמי מצות מענין גדולה מילה) שימול ה' את לבכך

פירוש "גדולה מילה" הוא בחינת המילה הגדולה שמלמעלה למטה (ע"י במקדש מלך על הזוהר ח"ג דף ר"ג ע"ב, ובלקוטי תורה פרשת קדושים, בטעמי מצוות, בענין "גדולה מילה") — שה' ימול את לבכך.

"מילה גדולה" מתפרשת כמילה הגדולה והנעלית, שה' עושה מלמעלה. אדמו"ר הזקן מפנה את הקורא בסוגריים לפירוש המקדש מלך על הזוהר ולכתבי הקבלה על טעמי המצוות, המבארים כך את הביטוי.

ולכן נכרתה ב"ג בריתות פ"י כידוע שענין הכריתת ברית הוא למעלה מן השכל והדעת²⁹ ע"י ב' אוהבים שעושים כריתת ברית להיות אוהבים זע"י

ולכן נכרתו עליה שלוש עשרה בריתות. והביאור, כידוע, הוא שענין כריתת ברית הוא למעלה מן השכל והדעת, כמו שני אוהבים הכורתיים ברית להיות אוהבים זה לזה.

מדוע שלוש עשרה בריתות? הברית היא במהותה למעלה מן השכל: שני חברים כורתיים ברית כדי שאהבתם תעמוד בעינה גם אם שכלם יוביל אותם בעתיד למסקנה אחרת.

דהיינו שיוכרח להיות אוהבו אף אם לא היה נמשך אצלו אהבה זו אליו אח"כ מצד השכל והדעת מ"מ מכריח א"ע לאהבה בבחינה שלמעלה מהשכל והדעת.

כלומר, הוא יהיה מחויב לאהוב אותו: גם אם בהמשך לא תתעורר בו אהבה זו אליו מצד השכל והדעת, בכל זאת הוא כופה את עצמו לאהוב, בבחינה שלמעלה מן השכל והדעת.

הברית מחייבת אדם להמשיך לאהוב את חברו גם אם בשלב מאוחר יותר השכל וההבנה שלו כבר לא יעוררו את האהבה הזאת. האהבה נובעת אז ממקום שלמעלה מן השכל, וזה מה שיוצרת הברית.

וכך כדי להיות גילוי והמשכה בחי' מילה הגדולה הני"ל (שהוא בחי' מה רב טובך כו')

וכך גם, כדי שיהיו גילוי והמשכה של בחינת המילה הגדולה האמורה למעלה, שהיא בחינת "מה רב טובך" וכו'.

בדומה לכך, צריך להמשיך את המילה הגדולה, שהיא ה"טוב הגדול" שה' צפן, ממדרגה שלמעלה מן השכל

הוא עיי' מדה"ר³⁰ שהן למעלה מהחכמה והשכל ולכך היא למעלה מבחי' שם הוי"ה ולמעלה מבחי' תורה

הדבר נעשה באמצעות י"ג מידות הרחמים, שהן למעלה מחכמה ושכל; ולכך היא למעלה מבחינת שם הוי' ולמעלה מבחינת התורה

מדרגה זו היא י"ג מידות הרחמים, שהן למעלה מחכמה ושכל. מכיוון שהתורה היא חכמת ה' שנמשכה למטה באמצעות הוי', מילה הנמשכת מיי"ג מידות הרחמים נעלית הן מהוי' והן מן התורה.

(כמו שיי"ג מדה"ר הן בחי' שלמעלה מהתורה ולכן שם הוא סליחת עון) ועיי' נאמר עד יעבור עמך³¹ הוי"ה פי' עד יעבור בבחי' שלמעלה משם הוי"ה (וגם ביי"ג מדה"ר כתי' ויעבור³² כו').

ועל כך נאמר "עד יעבור עמך הוי"ה"; (כשם שיי"ג מידות הרחמים הן בחינה שלמעלה מן התורה, ולכן שם היא סליחת עון) פירושו, עד יעבור לבחינה שלמעלה משם הוי'. (וגם על י"ג מידות הרחמים נאמר "ויעבור" וכו').

לכן סליחת העון באה באמצעות י"ג מידות הרחמים: הסליחה חורגת ממה שהתורה, שהיא חכמה, הייתה מכריעה. הפסוק "עד יעבור עמך הוי"ה" נדרש כמעבר אל מעבר להוי', ואותו פועל, "ויעבור", פותח גם את י"ג מידות הרחמים בסיני.

והנה בזה יובן ענין שאברהם קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ולא קיים מצות מילה מפני שרצה להגיע לאותה מילה גדולה שמלמעלה למטה.

והנה בכך יובן העניין שאברהם קיים את כל התורה כולה לפני שניתנה, ולא קיים את מצוות המילה, משום שרצה להגיע לאותה מילה גדולה שמלמעלה למטה.

כעת מתבררת התשובה לשאלה שפתחה את המאמר. אברהם לא מל את עצמו מיוזמתו, מפני שמילה שהיה עושה בעצמו הייתה רק המילה התחתונה, שמלמטה; הוא רצה במילה הגדולה שבאה מלמעלה.

ולכך קיים כל התורה כולה שלמטה מאותה מילה ואח"כ זכה לאותה מילה גדולה שמלמעלה.³³

ולכן קיים את כל התורה כולה, הנמוכה מאותה מילה, ואחר כך זכה לאותה מילה גדולה שמלמעלה.

לכן קיים את כל שאר התורה, הנמוכה מאותה מילה, בעבודתו שלו מלמטה; ולאחר מכן זכה אותו ה' במילה הנעלית

קטע 3 • 31

”נימול” בעצם היום הזה

3 וזי”ש נמול אברהם³⁴ ולא כתיב וימל א”ע כמ”ש תחלה גבי מילת ישמעאל ומקנת כספו דכתיב וימל³⁵

כו’

וזהו שנאמר ”נימול אברהם”, ולא נאמר ”וימל את עצמו”, כפי שנאמר תחילה על מילת ישמעאל ומקנת כספו, שכתוב בהם ”וימל” וכו’.

נוסח הפסוק מאשר זאת. על ישמעאל ועל העבדים נאמר בלשון פעילה שאברהם ”וימל” אותם, ואילו על אברהם עצמו נאמר בלשון סבילה ”נימול”, ולא שהוא מל את עצמו.

לפי שהיא המילה שמלמטה כדכתיב ומלתם את ערלת לבבכם אבל אברהם זכה לגילוי בחי’ ומל ה’ את לבבך ע”כ נאמר נמול אברהם כו’.

מפני שזו המילה שמלמטה, ככתוב ”ומלתם את ערלת לבבכם”. אבל אברהם זכה לגילוי בחינת ”ומל ה’ את לבבך”; לכן נאמר ”נימול אברהם” וכו’.

הלשון הפעילה מתאימה למילה שמלמטה, שהאדם עושה בעצמו. הלשון הסבילה מראה שאברהם קיבל את המילה שמלמעלה, זו שה’ עושה.

וזהו בעצם היום הזה נמול פ”י בעצמיות של היום³⁶ הזה ויום הזה הוא היום שכולו ארוך שכולו טוב³⁷ כו’.

וזהו ”בעצם היום הזה נימול” — פירושו, בעצמותו של היום הזה. ו”יום הזה” הוא היום שכולו ארוך ושכולו טוב וכו’.

גם את המילה ”בעצם” אפשר לפרש כ”בעצמות”. ”היום הזה” הוא היום שחז”ל מכנים ”כולו ארוך” ו”כולו טוב” — העולם הבא.

והעצמיות של היום הזה היינו אותו הגילוי הגדול שיהי’ לע”ל גילוי בחי’ רב טובך³⁸ וזהו שכולו טוב וכשנתגלה לו בחי’ העצם של היום הזה אז נמול אברהם כו’:

ועצמותו של היום הזה היא אותו גילוי גדול שיהיה לעתיד לבוא — גילוי בחינת ”רב טובך”. וזהו ”שכולו טוב”. וכאשר התגלתה לאברהם בחינת העצם של היום הזה, אז נימול אברהם וכו’.

עצמותו של אותו יום היא הגילוי הגדול של הטוב הצפון מאת ה’, שיבוא לעתיד לבוא. גילוי זה הראה לאברהם בשעת מילתו, ולכן מילתו באה מלמעלה.

בעבודה

על האדם לעשות תחילה את חלקו, למול את "ערלת" לבו באמצעות תשובה וקיום התורה והמצוות, כפי שאברהם קיים את התורה כולה. העבודה מלמטה מכינה אותו למילה העליונה, הבאה כמתנה מלמעלה, למעלה מכל מה ששכלו ומאמציו שלו יכולים להגיע אליו.

שאלות לשיחה

1. מדוע מילה שאברהם היה עושה בעצמו הייתה רק המילה "התחתונה", ומה הרוויח מכך שהמתין עד שנצטווה?
2. כיצד הקריאה של האותיות ב"מי יעלה לנו השמימה" מראה שהמילה למעלה מן התורה, בשעה שבאותו פסוק נאמר שהתורה "לא בשמים"?
3. באיזה מובן ברית בין ידידים היא "למעלה מן השכל", וכיצד הדבר מאיר את י"ג בריתות המילה?
4. מדוע המילה מלמטה (תשובה ותורה) צריכה לבוא לפני המילה מלמעלה, ומדוע השנייה קשורה לזמן שלאחר קיבוץ הגלויות?
5. מה ההבדל במשמעות בין "וימלי" לבין "נימול אברהם"?

הערות

פסקה 1

1 בעצם היום הזה

תמלול נוסף של אותו מאמר, הפותח "להבין הקושיה (שנוכח בספרים)"; נוסחו קרוב לתורה אור, עם הבדלים קלים, והוא מביא שני ביאורים. בכרך השני נדפסו עליו הגהות הצמח צדק.

בראשית מ"ב:א' Genesis 42:1

וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֹשֵׁעַ בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לִבְנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ:

Now Jacob saw that there was corn in Egypt, and Jacob said unto his sons: 'Why do ye look one upon another?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הנחה אחרת נדפס בסה"מ תקס"ג ע"י שם מתחיל "להבין הקושיה" (שנוי בספרים). "הלשון קרוב לכאן בשינויים קלים. ושם בי ביאורים — וראה שם כרך ב ע"י תתא הגהות מהצ"צ. באוה"ת לך לך תשכח, א רשום: "בדי"ה בעצם היום הזה בת"א ס"פ לך לך והוא דרוש תקס"ג ולא שמעתי בעצמי כ"א מפי כתבים". ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. המאמר (כמו בסה"מ תקס"ג) עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ד תשכח, א (מלקו"ת לג"פ צג, ג). חלק מהמאמר מובא בסה"מ תרל"ג כרך ב ע"י שצט. לדי"ה זה ראה בפלה הרמון בראשית מב, א. די"ה זה נזכר בלקו"ת ר"ה סג, ד. שמע"צ פה, צ.

2 בעצם היום הזה נימול אברהם

הפסוק מספר שאברהם וישמעאל נימולו באותו יום. המאמר פותח בו, ובסופו מסביר מדוע נאמר "נימול" ו"בעצם היום"

בראשית י"ז:כ"ו Genesis 17:26

בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אֲבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ:

In the selfsame day was Abraham circumcised, and Ishmael his son.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יז, כו.

3 מפני מה לא מל אברהם

הקטע שם, על הפסוק "כי אתה נרי", משווה בין העלאה מלמטה למעלה (שבת) לבין המשכה מלמעלה למטה (חנוכה). ההערה מפנה לשם להרחבה נוספת בשאלה מדוע אברהם לא מל את עצמו קודם לכן.

הערת קה"ת

בפי ריב"א על התורה כי שמכיון שקיים מצות מילה שייך רק פעם אחת, לכן לא מל א"ע עד שנצטווה על זה — וכן יש עוד תירוצים במפרשים. ראה לקמן מא, ב. הביאור ע"פ דרך הפשט ראה בלקוטי שיחות ח"ה ע"י 146. ובפנימיות הענינים ראה לקו"ש שם ע"י 79 הערה 25.

4 שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה

המשנה החותמת את מסכת קידושין אומרת שאברהם קיים את כל התורה לפני שניתנה; הערת קה"ת מפנה גם לכאן.

משנה קידושין ד:י"ד Mishnah Kiddushin 4:14

... וכן הוא אומר באברהם אבינו ע"יו השלום, (בראשית כד) ואברהם וזו, וזה ברה את אברהם בכל. מצינו שעשה אברהם אבינו את כל

התורה כלה עד שלא ניתנה, שנאמר, (שם כו) עקב אשר שמע אברהם בקלי ושמר משמתי מצותי חקותי ותורתי:

Rabbi Judah said: an unmarried man must not tend cattle, nor may two unmarried men sleep together under the same cover. But the sages permit it. One whose business is with women must not be alone with women. And one should not teach his son a woman's trade. Rabbi Meir says: one should always teach his son a clean and easy profession, and pray to Him to whom wealth and property belong. For a profession does not contain [the potential for] poverty and wealth, for poverty is not due to ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

5 שקיים . . ואפי' עירובי תבשילין

בתלמוד נאמר שאברהם קיים את כל התורה, אפילו עירובי תבשילין. מכאן נובעת השאלה מדוע המתין להימול.

יומא כ"ח ב:י"א-י"ב Yoma 28b:10-11

אמר (רב), ואיתימא רב אשי: קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר: "תורתך, אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה. מתניא בן שמואל אומר וכו' והוא אומר הן. מאן אומר "הן"? איתימא הן דקאי אאיגרא — הוא חלים והוא מפשר! אלא הן דקאי אארעא, מנא ידע?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא כח, ב. וראה במשנה סוף קידושין. ובספר דברי דוד להט"ו פ' לך לך כי בשם הבי"ח שצ"ל עירובי תבשילין.

6 לא בשמים היא

משה אומר לישראל שהתורה אינה בשמים ואינה מעבר להישג ידם. המאמר דורש את אותיות הפסוק כסימן לכך שהמילה נעלית מן התורה.

דברים ל:י"ב Deuteronomy 30:12

לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמקמה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשה:

It is not in heaven, that thou shouldest say: 'Who shall go up for us to heaven, and bring it unto us, and make us to hear it, that we may do it?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ל, יב.

7 מי יעלה . . ר"ת מילה

הקטע שם מפנה בחזרה לקטע זה. הוא מלמד שהתשובה צריכה להגיע עד לעצמותו של הקב"ה ("אנכי"), כדי להמשיך מחדש את שם הוי' ולהשלים את מה שהיה חסר, בדומה לחפירה עד למקור המעיין.

הערת קה"ת

ת"י בהקדמה בתחלתה ותי"ב. ת"י ע"י (קלא, א). בלקו"ת נצבים מה, ד מציין לכאן.

8 מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי"ה

תיקוני זוהר (תיקון 70, כפי שמציינת הערת קה"ת; וכן בהקדמתו ובתיקון 22) דורש את ראשי התיבות של "מי יעלה לנו השמימה" כמילה, ואת סופי התיבות כהוי"ה.

תיקוני זוהר קל"א א'א'1:131a Tikkunei Zohar

... כל מלאכי חבלה ומקטרגין דלא יקרבו לגביה בגין דשמא דיהו"ה שריא עליה דתשכח לקה באלין תיבין מי יעל ה לנו השמימה, ראשי תיבות מיל"ה, וסופי תיבות יהו"ה, בשמימה סליק לעילא נשמתיה, ובההוא זמנא יתקיים בקה (שם כח ז) וראו כל עמי הארץ כי שם יהו"ה נקרא עליה וראו ממך, וכמא דאיהו מקבל עליה כל פקודין דעשה, בדחילו ורחימו, הכי אמליכין לקה לעילא תיילין ומשריין, על אלין עלמין דתקין לקה קודשא בריך הוא ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

2 פסקה

9 ומלתם את ערלת לבבכם

הציור למול את הלב, שהמאמר מכנה מילה מלמטה, הנעשית כעבודתנו שלנו.

דברים י"ז:10 Deuteronomy 10:16

ומלתם את ערלת לבבכם ופרפכם לא תקשו עוד:

Circumcise therefore the foreskin of your heart, and be no more stiffnecked.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים י, טז. בסה"מ תקס"ג מביא כאן ג' פסוקים ומלתם את ערלת לבבכם כו' ואח"כ כתי' ושב עד ה' אלקיך כו' ואח"כ כתיב ומל ה'.

10 שיש ב' בחיי מילה

ההערה מפנה לאיגרת זו בתניא, שבה ביאור מקביל לרעיון שיש שתי בחינות של מילה.

הערת קה"ת

ראה אגה"ק סי' ד.

11 ושב עד ה' אלקיך

פסוק התשובה, הקודם להבטחות על קיבוץ הגלויות ועל מילת הלב בידי ה'; המאמר מזהה אותו עם המילה התחתונה.

דברים ל"ב:2 Deuteronomy 30:2

ושבת עדיה אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך:

and shalt return unto the L-RD thy G-d, and hearken to His voice according to all that I command thee this day, thou and thy children, with all thy heart, and with all thy soul;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ל, ב.

12 אם ישראל עושין תשובה

דברי רבי אליעזר שהגאולה תלויה בתשובה; הם מראים שהמילה שמלמטה קודמת לגאולה.

סנהדרין צ"ב ב"י:150-149 Sanhedrin 97b:14-15

אמר רב: כלו כלי הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמואל אמר: דיו לאבל שיעמוד באבלו. כתנאי: רבי אליעזר

אומר: אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, ואם לאו - אין נגאלין. אמר לו רבי יהושע: אם אין עושין תשובה אין נגאלין? אלא הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגורתי קשות בהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב. תניא אידך: רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה - נגאלין, שנאמר: "שובו ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין צ"ב, ב.

13 ואם לאו אין נגאלין . . ומל ה' את לבבך

התמלול האחר מפרט את הסדר: הגאולה באה באמצעות המילה שמלמטה — הסרת ערלת הלב על ידי שיבה אל ה' בקיום התורה; המילה השנייה היא בדוגמת מה שיהיה לאחר הגאולה, לאחר קיבוץ הגלויות, ככתוב "והביאך אל הארץ ... והטיבך".

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ג ע' יא "ואם לאו אין נגאלין כו' והוא ע"י המילה שמלמטה כו' למול את ערלת הלב כו' לשוב אל ה' ע"י קיום התורה כו' שע"י נגאלין כו'. והמילה הב' הוא ע"ד שיהי' אחר הגאולה כדכתיב ושבתי כו' והביאך אל הארץ כו' והטיבך כו' שהוא לאחר קיבוץ הגלויות".

14 והביאך אל הארץ והטיבך

ההבטחה שה' יביא את ישראל לארץ ויטיב להם יותר מאבותיהם; היא באה לאחר קיבוץ הגלויות ולפני "ומל ה' את לבבך".

דברים ל"ה:5 Deuteronomy 30:5

והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה ויהיטבה והרבך מאבותיך:

And the L-RD thy G-d will bring thee into the land which thy fathers possessed, and thou shalt possess it; and He will do thee good, and multiply thee above thy fathers. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ל, ה.

15 מה רב טובך אשר צפנת

"מה רב טובך אשר צפנת ליראך". המאמר מזהה את הטוב הצפון הזה עם המילה הגדולה שמלמעה.

תהילים ל"א:20 Psalms 31:20

מה רב טובך אשר צפנת ליראך פעלת לחסים כה נגד בני אדם:

Oh how abundant is Thy goodness, which Thou hast laid up for them that fear Thee; Which Thou hast wrought for them that take their refuge in Thee, in the sight of the sons of men!

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לא, כ.

16 במשה שנולד מהול

חז"ל למדים מן "ותרא אותו כי טוב הוא" שמשה נולד מהול.

סוטה י"ב א'17:12 Sotah 12a:17

"ותרא אותו כי טוב הוא". תניא, רבי מאיר אומר: "טוב" שמו. רבי יהודה אומר: "טובה" שמו. רבי נחמיה אומר: הגון לנביאות. אחרים אומרים: נולד כשהוא מהול. וחקמים אומרים: בשעה שנולד משה, נתמלא הבית כולו אור. כתיב הקא: "ותרא אותו כי טוב הוא", וכתיב התם: "וירא אלקים את האור כי טוב".

17 ותר א אות כי טוב הוא

נאמר על אמו של משה בעת לידתו; חז"ל דורשים "טוב" שמשמעו שנולד מהול, וקושרים כך בין "טוב" למילה הניתנת מלמעלה.

שמות ב':2: Exodus

וְתַהַר הָאִשָּׁה וְתֵלֵד בֶּן וְתָרָא אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא וְתַצְפֶּנְהוּ שְׁלֹשָׁה יָרֵחִים:
And the woman conceived, and bore a son; and when she saw him that he was a goodly child, she hid him three months.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

18 (וזהו והטיבך . . טוב הוא כו')

ההערה בסוגריים הקושרת את "והטיבך" לטוב הצפון ולמשה שנולד מהול אינה מופיעה בתמלול האחר.

הערת קה"ת

הענין ליתא בסה"מ תקס"ג.

19 שבחי מילה ראשונה שמלמטה למעלה

מאמר זה מסביר את מילת אברהם בכיוון ההפוך, כביור מלמטה למעלה, ומוסיף: "עיינו מה שכתוב בתורה אור ובהוספות, על 'בעצם היום', וצריך עיון". ההערה מצביעה על המתח עם מאמר זה, שבו מילת אברהם היא מלמעלה.

הערת קה"ת

ראה בסה"מ עטר"ת ע' פה דשם מבאר דענין המילה דאברהם הוא "ע"ד הבירור מלמטלמ"ע (ועמ"ש בתו"א והוספות בד"ה בעצם היום, וצ"ע)".

20 לא בשמים היא

התורה היא "לא בשמים", ובאותו פסוק מסתתרת במילים "מי יעלה לנו השמימה" המילה מילה; המאמר מעמיד את שני חלקי הפסוק זה כנגד זה.

דברים ל':12: Deuteronomy

לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא לֹאמַר מִי יַעֲלֶה־לָנוּ הַשָּׁמַיִם וְיִקַּח־לָנוּ וְיִשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ וְיַעֲשֶׂהָ:

It is not in heaven, that thou shouldest say: 'Who shall go up for us to heaven, and bring it unto us, and make us to hear it, that we may do it?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

21 וכו' בגמ' שא"ר יהושע אין משגיחין בבת קול

במחלוקת על תנורו של עכנאי דחה רבי יהושע בת קול בהסתמכו על "לא בשמים היא". המאמר משתמש בכך כדי להראות שהתורה הורדה לארץ.

בבא מציעא נ"ט ב'ה':5: Bava Metzia

עַמְד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רִגְלֵיו וְאָמַר: "לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא!" מֵאֵי "לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא"? אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה: שֶׁכָּבַד נִתְּנָה תוֹרָה מִהַר סִינַי, אֵין אָנוּ מְשַׁגְּחִין בְּבֵת קוֹל, שֶׁכָּבַד כְּתֻבָּתָהּ בְּהַר סִינַי בְּתוֹרָה "אֲחֵרֵי רַבִּים לְהִשְׁתִּי". אֲשַׁכְּחִיהָ רַבִּי נִתָּן לְאַלְיָהוּ, אָמַר לָקָה: מֵאֵי עֶבֶד קוֹדֵשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּהִנְיָא שְׁעָתָא? אָמַר לָקָה: קָא חֲזִיךְ וְאָמַר, "נִצְחֹנִי כְּנִי! נִצְחֹנִי כְּנִי!"

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת

22

כי שם הוי"ה יו"ד צמצום . . .

איגרת התשובה מסבירה את אותיות שם הוי" כשלבים בהמשכה האלקית: הוי"ד צמצום, הה"א כהתפשטות והווי"ו כהמשכה. המאמר מסתמך כאן על הסבר זה.

הערת קה"ת

ראה אגה"ת פ"ד.

23

שו"ה בבת קול — ונקי' תורת הוי" . . נמשכה למטה

המילים מ"ונקראת 'תורת הוי'" ועד "נמשכה למטה" אינן מופיעות בתמלול האחר.

הערת קה"ת

ליתא בסה"מ תקס"ג.

24

ושם הוי' הוא בס"ת . . מבחי' שמים אלו

המילים מ"ושם הוי' הוא בסופי התיבות" ועד "ממדרגת שמים אלו" אינן מופיעות בתמלול האחר.

הערת קה"ת

ליתא בסה"מ תקס"ג.

25

גדולה מילה

המשנה משבחת את המילה משום שנכרתו עליה שלוש עשרה בריתות; המאמר מפרש "גדולה" כמילה הגדולה שמלמעלה.

נדרים ל"א ב'ח':9-8: Nedarim

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמַר: מֵאוֹסָה הִיא הָעֶרְלָה, שְׁנִתְּגַנוּ בָּהּ רִשְׁעִים שְׁנֵאמַר: "כִּי כָל הַגּוֹיִם עֶרְלִים". רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמַר: גְּדוּלָּה מִלָּה, שְׁנִכְרְתוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְרִיתוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: גְּדוּלָּה מִלָּה שְׂדוּחָה אֶת הַשְּׂבָת חֲמוּרָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת

נדרים לא, ב.

26

עי במק"מ על הזהר ח"ג דרלי"ג ע"ב

לקוטי תורה מצטט את המקדש מלך: המילה הגדולה נמשכת מיסוד דאריך אנפין, הכולל את י"ג תיקוני דיקנא, י"ג מידות הרחמים. מדרגה זו נעלית משבת, הבאה מחכמה, והיא נמשכת למלכות.

הערת קה"ת

מובא בלקו"ת פ' תזריע כא, ב. "מארו"ל . . גדולה מילה . . ופי' במק"מ . . דהיינו שנמשך מיסוד דא"א שיש בו י"ג ת"ד שהם י"ג מדות הרחמים".

27

עי במק"מ על הזהר ח"ג דרלי"ג ע"ב

המאמר עצמו מפנה לפירוש המקדש מלך על קטע זה בזהר (פינחס). כפי שלקוטי תורה מצטט אותו, הפירוש מסביר ש"גדולה מילה" פירושו שהיא נמשכת מיסוד דאריך אנפין, הכולל את י"ג התיקונים שהם י"ג מידות הרחמים.

ספר הזהר, פנחס פ"ד:תקל"ז-תקמ"ה54:537: Zohar, Pinchas

28

ובלק"ת פי קדושים

כפי שמוכח בהערה, נאמר שם בלקוטי תורה שהמילה גדולה משום שנכרתו עליה שלוש עשרה בריתות: כשם שיש י"ג תיקונים בדיקנא העליונה דאריך אנפין, כך יש גם ב"דיקנא" התחתונה, ביסוד. לשם כך מובאת פרשת קדושים, כפי שמופיע גם בטקסט שלנו.

הערת קה"ת

ראה גם לק"ת עקב טו, ב "גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות שכמו שיש י"ג ת"ד בדיקנא עילאה דא"א כך הוא ג"כ בדיקנא תתאה בבחינת יסוד

ומל ה' אלקיך

ההבטחה שה' ימול את לב ישראל; המאמר מכנה זאת מילה מלמעלה, הנעשית בידי ה'

דברים ל':ר:6 Deuteronomy

וּמַל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת־לִבְךָ וְאֶת־לִבְּךָ וְרָעָה לְאַהֲבָה אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־
לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ:

And the L-RD thy G-d will circumcise thy heart, and the heart of thy seed, to love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, that thou mayest live.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ל, ו.

פסוקה 3

נימול אברהם

"נימול אברהם": לשון סבילה, שהמאמר מפרש כמילה שניתנה מלמעלה

בראשית י"ז:26 Genesis

בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אֶבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ:

In the selfsame day was Abraham circumcised, and Ishmael his son.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

גבי מילת ישמעאל ומקנת כספו דכתיב וימל

אברהם לקח את ישמעאל ואת כל מקנת כספו "וימל" אותם: לשון פעילה, שהמאמר מפרש כמילה שמלמטה

בראשית י"ז:23 Genesis

וַיִּקַּח אֶבְרָהָם אֶת־יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וְאֶת כָּל־יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֶת כָּל־מִקְנַת כֶּסֶפוֹ
כָּל־זָכָר בְּאֵנְשֵׁי בֵית אֶבְרָהָם וַיְמַל אֶת־בָּשָׂר עֲרֻלָּתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים:

And Abraham took Ishmael his son, and all that were born in his house, and all that were bought with his money, every male among the men of Abraham's house, and circumcised the flesh of their foreskin in the selfsame day, as G-d had said unto him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בעצם היום — פי בעצמיות של היום

אור התורה מסביר ש"היום הזה" הוא ז"א דאצילות, הנקרא "יום", ו"זה" הוא בדוגמת "זה הדבר" שנבואת משה הברורה; עצמותו היא אור אין סוף המלוכש בו. כך גם בגשמיות, השמש המאירה את היום היא יסוד דאבא המאיר בז"א, כפי שמבאר הרמ"ז

הערת קה"ת

באוה"ת פ' פינחס ע' ארא: ור"ל כי היום הזה היינו ז"א דאצי שנק' יום ונק' זה ע"ד משה רבינו ע"ה נתנבא בזה היינו בחי' אספקלריא המאירה, אמנם העצמי של בחי' ז"א היינו אוא"ס המלוכש בו ע"ד שנת"ל בפ"י כי נשבעתי כי וכן בגשמיות ביום מאיר השמש אשר שמש הוא בחי' יסוד אבא המאיר בז"א כדפי' הרמ"ז ר"פ בהעלותך ור"פ אמור בענין שמש צדקה.

כוי כמ"ש בלק"ת פי קדושים".

שענין הכריתות ברית הוא למעלה מן השכל והדעת

הקטע מסביר שעד אז ראו ישראל באמצעות האתערות דלתתא שלהם, אך "ולא נתן ה' לכם לב לדעת": לב טהור ניתן מלמעלה, ואין נברא יכול להגיע אליו בכוחות עצמו. הדברים מתאימים לברית שלמעלה מן השכל ולמילה שמלמעלה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת נצבים מד, ב.

הוא עי"ג מדה"ר

הגהה בשולי תורה אור מפנה לכאן: נכרתה ברית שיי"ג מידות הרחמים אינן חוזרות ריקם. היא קושרת בין "ברית" ליי"ג מידות, כפי שעושה המאמר

Rosh Hashanah 17b:7-8 ח"י ב:ז:8-7

אָמַר רַב יְהוּדָה: בְּרִית כְּרוּתָה לְשֵׁלֶשׁ עָשָׂר מִדּוֹת שְׂאִינָן חוֹזְרוֹת רִיקָם, שְׁנָאָמַר: "הִנֵּה אֲנִכִּי כוֹרֵת בְּרִית". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גְּדוּלָּה תִּשְׁוֶכֶּה שְׁמִקְרַעַת גִּזְרֵי דִּינָא שֶׁל אָדָם, שְׁנָאָמַר: "הִשְׁמָן לֵב הָעָם הַזֶּה וְאֶזְנוֹי הַכֶּבֶד וְעֵינָיו הַשֹּׁעַ פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו וּבְאָזְנוֹי לְשִׁמְעָה וּלְכַבֵּי יָבִין וְשֶׁב יִרְפָּא לוֹ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

על הגליון בתו"א נרשם: "עי ר"ה יז, ב ברית כרותה ליי"ג מדות כוי (ממורי נ"ע)". [הרה = ר' איזיק האמיל?].

עד יעבור עמך ה'

משירת הים. המאמר דורש את "יעבור" כמעבר אל מעבר למדרגת הוי'

שמות ט"ו:16 Exodus

תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וּפָחַד בְּגֹדֶל וְרָעָה יִדְמוּ כְּאֶבֶן עַד־יַעֲבֹר עִמָּךְ
Havayah עַד־יַעֲבֹר עִם־זֶו קְנִיתִּי:

Terror and dread falleth upon them; By the greatness of Thine arm they are as still as a stone; Till Thy people pass over, O L-RD, Till the people pass over that Thou hast gotten.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, טז. על הגליון בתו"א נרשם: שבוכות מילה נבקע הים וע' במדרש תהילים הים ראה וינס ארונו של יוסף ראה וינס ובמדרש רבה השירה הזאת כוי מילה זאת ברית כוי (ממורי נ"ע).

וגם ביי"ג מדה"ר כתי' ויעבור

יי"ג מידות הרחמים פותחות ב"ויעבור ה' על פניו", אותו פועל המופיע ב"עד יעבור עמך".

שמות ל"ד:6 Exodus

וַיַּעֲבֹר ה' עַל־פְּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אָרָה אִפְּסִים וְרַב־חֶסֶד וְאֱמֶת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37

היום שכולו ארוך שכולו טוב

התלמוד מפרש את "יטב לך" כמתייחס לעולם שכולו טוב, ואת "יאריכון ימיך" לעולם שכולו ארוך.

קידושין ל"ט ב:ח"ב:39b Kiddushin

הרי שאמר לו אביו: עלה לביתה והבא לי גוזלות, ועלה לביתה ושלח את האם ונטל את הבנים ובחזרתו נפל ומת – היכן טובת ימיו של זה, והיכן אריכות ימיו של זה? אלא: "למען ייטב לך" – לעולם שכולו טוב, "ולמען יאריכון ימיה" – לעולם שכולו ארוך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

חולין קמ"ב א:ד'-ה"א:4-5 Chullin 142a

הרי שאמר לו אביו עלה לביתה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים ובחזרתו נפל ומת היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה אלא למען יאריכון ימך בעולם שכולו ארוך ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב ודלמא לא הוה הכי ר' יעקב מעשה חזא ודלמא מהרהר בעבירה הוה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

ראה קידושין לט, ב וחולין קמב, א (ושם: עולם). נוסח הרחמן (בברכת המזון) "ליום שכולו טוב".

38

רב טובך

ה"טוב הגדול" של ה', שהוא צפון, והמאמר מזהה אותו עם גילוי העתיד לבוא ועם המילה הגדולה.

תהילים ל"א:כ"ב:31:20 Psalms

מִה רַב־טוֹבָה אֲשֶׁר־צִפְנָתָ לִירְאֶיךָ פְּעֻלָּתְ לַחֲסִים בְּךָ נִגְדַּ בְּנֵי אָדָם:

Oh how abundant is Thy goodness, which Thou hast laid up for them that fear Thee; Which Thou hast wrought for them that take their refuge in Thee, in the sight of the sons of men!

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/lech-lecha/6/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק